

lan Nazariyye-i A'dâd Kürsüsü'nün başına geçirdi. Mehmed Nâdir 13 Aralık 1927 tarihinde ölünceye kadar bu görevini sürdürdü. Cenazesi Edirnekapi'daki aile mezarlığına defnedildi.

Mehmed Nâdir, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yetişen önemli bir matematikçidir. Meslektaşları arasında, özellikle Paris'te çıkan *l'Intermédiaire des mathématiciens* adlı uluslararası matematik dergisinde yayımladığı sayılar teorisine dair makaleleri ve "diophant" denklemlerinin çözümünü araştıran matematikçilerin sorduğu sorulara verdiği özgün cevaplarla tanındı. Mehmed Nâdir'in bu dergide çıkan yazılarından birçoğunun *Revue semestrielle des publications mathématiques*'te ve bir tanesinin *Jahrbuch der Fortschritte der Mathematik*'te özetleri verilmiştir. Ayrıca *Dârülfünûn Fen Fakültesi Mecmuası*'nda belirsiz denklemler, bazı problemlerin çözümü ve matematik tarihi-felsefesiyle ilgili çeşitli makaleleri çıkmıştır. Yeni araştırmalar, uluslararası matematik dergilerinde teorik matematik sahasında yayım yapan ilk Türk matematikçisinin Mehmed Nâdir olduğunu göstermektedir.

Mehmed Nâdir'in müstakil kitap olarak basılmış en önemli eseri lise son sınıf öğrencileri için yazdığı *Hesâb-ı Nazarî*'dir (İstanbul 1926). Bu eserde müellif en orijinal çalışması sayılan, daha önce *Dârülfünûn Fen Fakültesi Mecmuası*'nın altıncı sayısında yayımladığı (s. 569-579) "Kâbiliyyet-i Taksîm Hakkında Kâide-i Umûmiyye" adlı makalesinde yer alan, kendi tesbit ettiği bölünebilme genel kuralını da vermektedir (s. 42-63). Öte yandan Mehmed Nâdir, Shakespeare ve Molière başta olmak üzere pek çok Avrupalı yazardan tercümeler yaparak Tanzimat sonrası Osmanlı-Türk kültür hayatını beslemiştir (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

L. E. Diskson, *The History of Theory of Numbers*, New York 1920, II, 544, 659; *Türkiye Maarif Tarihi*, III, 944-945, 948, 997-1013; İnci Enginün, *Tanzimat Devrinde Shakespeare Tercüme ve Tesiri*, İstanbul 1979, tür.yer.; a.mlf., "Mehmed Nâdir'in Shakespeare'den Yaptığı Tercümeler", *TDED*, XIX (1971), s. 81-188; Feza Günergun, "Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916-1933)", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* (haz. Feza Günergun), İstanbul 1995, s. 289, 291, 310, 313, 315-316, 317-318, 319, 320, 321, 322, 324, 326, 328; Erdal İnönü, *Mehmet Nâdir: Bir Eğitim ve Bilim Öncüsü*, Ankara 1997; Ekmeleddin İhsanoğlu v.dğr., *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi*, İstanbul 1999, s. 479-483.

İHSAN FAZLIOĞLU

MEHMED NASŪHÎ

(ö. 1130/1718)

Halvetî-Şâbânî tarikatının
Nasûhiyye kolunun kurucusu.

Üsküdar Toygartepesi'nde Bulgurlu Mescidi yakınlarında dünyaya geldi. Doğum tarihini, Nasûhî Tekkesi'nin son postnişini torunlarından Ahmed Kerâmeddin Efendi 1060 (1650), Sâdık Vîcdânî 1058 (1648) veya 1063 (1653) olarak kaydeder. Sipahi zümresinden bir seyyid ailesine mensup olan Nasûhî Bey'in oğludur. Asıl adı Mehmed olup babasının adıyla tanınmıştır. Bazı kaynaklarda (Ayvansarâyî, II, 231; *Sicill-i Osmânî*, IV, 557) Şâbâniyye tarikatının piri Şeyh Şa'bân-ı Velî'nin soyundan geldiği söylenmekteyse de Şa'bân-ı Velî'nin evlenip çocuk sahibi olduğu konusunda bilgi bulunmadığından bu görüşün doğru olmadığı söylenebilir.

Mehmed Nasûhî, çocukluk döneminden sonra ailesinin taşındığı Üsküdar'da Kefçe Dede mahallesinde tahsil hayatına başladı. Gençliğinde ilimle meşgul olduğu yıllarda tasavvufa ilgi duyarak Üsküdar Atık Vâlîde Camii yanındaki tekkesinde irşad faaliyetinde bulunan Şâbâniyye'nin Karabaşıyye kolunun piri Şeyh Karabaş Velî'ye intisap etti ve şeyhin tekkede kendisine tahsis ettiği hücrede halvete girdi. Oğlunun, tanımadığı bir şeyhe intisap ettiğini öğrenen babasının hemen dergâha geldiği, ancak Karabaş Velî'yi görüp onun kemalini anlayınca orada kalmasına razı olduğu kaydedilmektedir.

Seyrû sülûkünü tamamladığında yirmi beş yaşlarında bulunan Mehmed Nasûhî, mürşidinin emriyle Mudurnu'ya giderek Sun'ullah Efendi Zâviyesi'nde dinî ilimleri okutmaya ve halkı irşad etmeye başladı. Şeyhi Karabaş Velî'nin Limni'de sürgünde bulunduğu 1679-1683 yıllarında birkaç defa Limni'ye giderek kendisini ziyaret etti. Bu tarihlerde Niyâzî-i Mısırlî de Limni'de sürgündeydi. Limni'de ikisinin de hizmetinde bulunduğunu, hizmetlerinden dolayı Mısırlî'nin kendisine dua ettiğini belirten Mehmed Nasûhî bu duanın bereketini üzerinde her zaman hissettiğini söyler. Nasûhî'nin bu ifadelerinden o yıllarda Karabaş Velî ile Niyâzî-i Mısırlî'nin arasının iyi olduğu anlaşılmaktadır. Niyâzî-i Mısırlî ile ilgili çalışmalarda onun Karabaş Velî'yi hiç sevmeyişi, hatta kendisine ağır ithamlarda bulunduğu kaydedilmektedir. Ancak Niyâzî'nin bir gazelini şerheden Nasûhî'nin ona muhabbet duyması bu görüşü tartışılır kılmaktadır.

Mehmed Nasûhî, 1096 (1685) yılında yerine halifesi Abdullah Rüşdî'yü bırakarak şeyhinin izniyle Üsküdar'a döndü. Kısa bir süre sonra şeyhi Karabaş Velî tâc-ı şerifini Mehmed Nasûhî'ye giydirip hacca gitmek üzere İstanbul'dan ayrıldı. Şeyhi 1097'de (1686) Kahire'de vefat ettiği sırada Üsküdar Doğancılar'daki Çakırcı Hasan Paşa ve Süleyman Paşa camilerinde irşad görevini sürdürmekte olan Mehmed Nasûhî için, yeniçeri ağalığıyla Enderun'dan çıkarılan Çelebi Hasan Paşa Doğancılar'da bir dergâh inşasına başladı. Ancak Hasan Paşa'nın maddî gücü inşaatı sürdürmeye yetmediğinden yaptığı masraflar kendisine ödenerek dergâh Mehmed Nasûhî Efendi tarafından 1099 (1688) yılında tamamlandı ve aynı yılın Kadir gecesi (25 Temmuz 1688) Galata Mevlevîhânesi şeyhi Gavsî Ahmed Dede'nin de hazır bulunduğu bir merasimle açıldı (açılış münasebetiyle devrin şairlerinden Zamîrî, her mısraı ebcedle 1099 tarihini veren on üç mısralık bir manzume kaleme almıştır). Tekkeyi IV. Mehmed'in kızı Hatice Sultan'ın eşi Damad Hasan Paşa'nın yaptırdığı şeklindeki bilgi doğru değildir. Mehmed Nasûhî bu tarihten itibaren irşad faaliyetini dergâhında sürdürdü. 1117'de (1705) III. Ahmed tarafından Eyüp Sultan Camii kürsü şeyhliğine tayin edildi. Kendisine isnat edilen bazı sözlerden dolayı (Şeyhî, II, 432-433) Kastamonu'ya sürgüne gönderilen Nasûhî'nin (1126/1714) iki yıl sonra İstanbul'a dönmeye izin verildi. Mensupları bu sürgünü tarikatın piri Kastamonulu Şa'bân-ı Velî'nin mânevî bir daveti şeklinde yorumlamışlardır.

17 Ramazan 1130 (14 Ağustos 1718) tarihinde vefat eden Mehmed Nasûhî dergâhın hazîresine defnedildi, bir süre sonra kabrinin üzerine bir türbe inşa edildi. Türbenin niyaz penceresinde Şâbânî şeyhlerinden Mustafa Zekâî'ye ait, "Makâm-ı evliyâdır menba-ı feyz ü fütühidir / Edeble dâhil ol sūfî bu dergâh-ı Nasûhî'dir" beyti yazılıdır. Nasûhî'nin vefatına birçok tarih düşürülmüştür. Bunlardan ikisi şöyledir: "Hay şeyhim Nasûhî"; "Nasûhî son demi yâ Hak deyip azm-ı bekâ etti." Ölümünden sonra tekkesinde oğlu Ali Alâeddin Efendi (ö. 1165/1752) postnişin olmuştur. Daha sonra babadan oğula intikal eden meşihat görevini Şeyh Mehmed Fazlullah Efendi (ö. 1218/1803), Şeyh Abdurrahman Mehmed Şemseddin Efendi (ö. 1249/1833), Şeyh Muhyiddin Efendi (ö. 1315/1897) ve Şeyh Ahmed Kerâmeddin Efendi (ö. 1934) üstlenmiş, Nasûhî-

zâdeler olarak tanınan bu sülâle İstanbul'un en nüfuzlu şeyh ailelerinden biri olmuştur.

Mehmed Nasûhî'nin farz ve sünnet ibadetlerin yanı sıra halvet, erbaîn ve itikâfa da çok önem verdiği, 1108 (1696) yılında arka arkaya on erbaîn çıkardığı, haramlardan titizlikle sakındığı gibi şüpheli korkusuyla mubahların çoğunu terkettiği, gül yetiştirmeye meraklı olduğu, yetiştirdiği güllerin "Nasûhî gülü" diye anıldığı kaydedilmektedir. Dinî mûsikimizin önemli eserlerinden, bestesi Galata Mevlevihânesi şeyhi Kutbunnâyî Osman Dede Efendi'ye ait "Mi'râciyye" Nasûhî Efendi'nin temenni ve tavsiyeleriyle ortaya çıkmıştır. Eserin başlangıcında okunan, tevşih denen Arapça bölüm Nasûhî Efendi'ye aittir. Mi'râciyye ilk olarak Nasûhî Dergâhı'nda okunmuştur. Mi'rac kamilini takip eden ilk pazar günü dergâhta mi'râciyye okunması ve bu sırada dinleyenlere soğuk süt, şerbet ve küçük bir tabak içinde şeker dağıtılması bu tekkeye ait bir gelenektir.

Tarikat silsilesi şeyhi Karabaş Velî vasiyetiyle Halvetî-Şâbânî tarikatının piri Şeyh Şa'bân-ı Velî'ye ulaşan Mehmed Nasûhî'ye bu tarikatın kendi adıyla anılan Nasû-

hiyye kolu nisbet edilmiştir. Nasûhiyye'den Çerkeşi Mustafa Efendi'ye nisbet edilen Çerkeşiyye, Çerkeşiyye'den Geredeli Halil Efendi'ye nisbet edilen Haliliyye ve Kuşadalı İbrâhim Efendi'ye nisbet edilen Kuşadaviyye (İbrâhimîyye) kolları doğmuş, dolayısıyla Halvetî-Şâbânî tarikatı Mehmed Nasûhî silsilesiyle günümüze ulaşmıştır.

Mehmed Nasûhî hakkında mensuplarından Senâî (*Menâkıb-ı Hazret-i Nasûhî*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 2225) ve torunlarından Ahmed Kerâmeddin Efendi (*Şemsü's-subûhî fi Menâkıb-ı Hazret-i Nasûhî*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4573) tarafından iki menâkıbnâme kaleme alınmıştır. Rûknettin Nasuhioğlu'nun ikinci eseri esas alarak yazdığı metin Orhan Nasuhioğlu'nun yayımladığı *Şeyh Muhammed Nasûhî* adlı kitabın içinde yer almaktadır (s. 9-84).

Eserleri. 1. *er-Risâletü'r-Rüşdiyye fi't-tarîkatı'l-Muhammediyye*. Halifelerinden Mudurnulu Abdullah Rüşdü için yazılmış tarikat âdâbına dair risâlenin çeşitli nüshaları bulunmaktadır (İÜ Ktp., AY, nr. 3403; Millet Ktp., Şer'iyye, nr. 1104). Mehmed Nasûhî'nin hayatına dair bilgi-

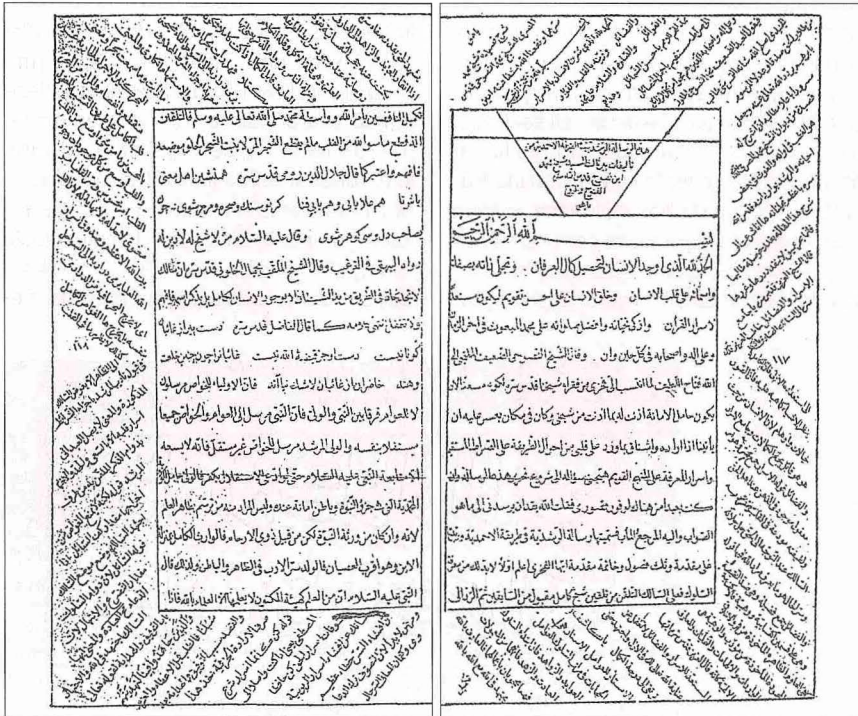
ler de ihtiva eden risâle Mahmud Rebî tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir (İÜ Ktp., TY, nr. 6396). 2. *Vâridât-ı Kudsiyye*. Mehmed Nasûhî'nin, müridi Enderun kahyası İbrâhim Ağa'ya gönderdiği 180 adet mektubu içeren kitap *Mektûbât ve-yâ Mürâselât-ı Pîr* adıyla da anılmaktadır (İÜ Ktp., TY, nr. 1334, 2127, 2162; Süleymaniye Ktp., Hasan Hüsnü Paşa, nr. 776). Bazı mektuplar *Şeyh Muhammed Nasûhî* adlı kitapta yayımlanmıştır (s. 89-155). 3. *Divançe*. Nasûhî'nin kırk yedi şiir ihtiva eden divançesi (Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 450; Süleymaniye Ktp., Hâşim Paşa, nr. 76/5, Hacı Mahmud Efendi, nr. 3826) yukarıda anılan kitap içinde neşredilmiştir (s. 159-208). 4. *Şerh-i Gazel-i Niyâzi-i Mısıri*. Niyâzi Mısıri'nin, "Yâ câmia'l-esrâr ve'l-fezâil" mısırla başlayan gazelinin Arapça şerhidir (Süleymaniye Ktp., Nâfiz Paşa, nr. 1421). 5. *Tefsir*. Mehmed Nasûhî'nin Mümin, Nûr, Furkân, Şuarâ, Kasas, Ankebût, Yâsîn, Sâffât, Sâd, Neml ve Zümer sûrelerinin tefsirini ihtiva eden bu eserini Ömer Nasûhî Bilmen, Nasûhî Tekkesi Kütüphanesi'nde gördüğünü söyler (*Büyük Tefsir Tarihi*, II, 711). Kütüphane 1995 yılında Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledilmiş, ancak adı geçen eser burada bulunamamıştır.

Mehmed Nasûhî'nin ayrıca oğlu Alâeddin Ali için yazdığı *Risâletü'l-velediyye*, halifelerinden Fahreddin Efendi adına kaleme aldığı *Risâletü'l-Fahriyye*, Ebû Eyyûb el-Ensârî'den rivayet edilen hadisleri şerheden *Mecmûatü'l-ehâdis ve Şuabü'l-îmân* adlı eserleri bulunduğu kaydedilmektedir (*Osmanlı Müellifleri*, I, 177-178). Bunlardan *Risâletü'l-Fahriyye*, Nasûhîzâde Ahmed Kerâmeddin Efendi tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir (Süleymaniye Ktp., Nasûhî Dergâhı, nr. 138). Mehmed Nasûhî hakkında Mustafa Yılmaz tarafından *Mehmet Nasûhî Efendi, Hayatı, Eserleri ve Divançesi'nin Tenkitli Neşri* adında bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır (1997, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

BİBLİYOGRAFYA :

Bandırmalîzâde, *Mir'âtü't-turuk*, İstanbul 1306, s. 36; Şeyhî, *Vekâyiu'l-fuzalâ*, II, 432-433; Senâî, *Menâkıb-ı Hazret-i Nasûhî*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 2225; Ahmed Kerâmeddin Efendi, *Şemsü's-subûhî fi Menâkıb-ı Hazret-i Nasûhî*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4573/1; İbrâhim Hâs, *Menâkıb-ı Hazret-i Şeyh Hasan Ünsî* (nşr. Mustafa Tatcı), Ankara 2002, s. 150-157, ayrıca bk. neşreden girişi, s. 41-47; Ayvansarayî, *Hadîkatü'l-cevâmi*, II, 231; Harîrizâde, *Tibyan*, III, vr. 61*; *Sicill-i Osmânî*, IV, 557; Hoca-zâde Ah-

Mehmed Nasûhî'nin *er-Risâletü'r-Rüşdiyye* adlı eserinin ilk iki sayfası (MÜİF Ktp., tasnif dışı yazma)

MEHMED NASÛHÎ

med Hilmi, *Ziyâret-i Evliyâ*, İstanbul 1325, s. 128; *Tomar-Halvetiyye*, s. 68-72; Hüseyin Vasâf, *Sefîne*, IV, 18-31; Kemal Edip Kürkçüoğlu, *Şeyh Muhammed Nasûhî: Hayâtı, Eserleri, Divânı, Mektupları*, İstanbul, ts.; *Osmanlı Müellifleri*, I, 176-177; *Hediyetü'l-Ârifîn*, II, 314-315; Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, İstanbul 1974, II, 711; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşi), s. 21; Mehmet Nermi Haskan, *Üsküdar Tarihi*, İstanbul 2001, I, 291-295; Abdülbâki Gölpinarlı, "Niyazî-i Mısırî", *ŞM*, VII (1972), s. 212-213; H. J. Kissling, "Şaban-ı Veli ve Şabanilik" (trc. M. Serhan Tayşi), *Bilim Sanat Bülteni*, VI/37, İstanbul 1995, s. 26-32; Cermal Kurnaz – Mustafa Tatcı, "Karabaş-ı Veli", *Tasavvuf*, sy. 6, Ankara 2001, s. 53-57.

KERİM KARA

MEHMED NAZİF BEY

(1846-1913)

Osmanlı hattatı.

Nazif Bey yahut Hacı Nazif Bey olarak tanınır. Şimdi Ruse ismiyle Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçuk'ta doğdu (1262/1846). Babası Mustafa Efendi Kırım Türkleri'ndendir. Küçük yaşta ailesiyle birlikte Dobruca'ya, oradan İstanbul'a gitti. İstanbul'da kardeşi Âkif'le beraber Enderûn-ı Hümâyûn'a alındı. Ailesi Bursa'ya yerleşti. Babasının ölüm tarihi belli değilse de annesi Şerife Emetullah Hanım'ın 1886'da vefat ettiği, Bursa Emîr Sultan Camii hazîresinde hâlâ mevcut bulunan ve Nazif Bey tarafından yazılmış olan 1303 tarihli celi sülûs kabir kitâbesinden anlaşılmaktadır.

Mehmed Nazif Bey, Enderûn-ı Hümâyûn'daki tahsiline devam ederken sarayın Hırka-i Saâdet Dairesi imamlarından hattat Hâfiz Abdülâhâd Vahdetî Efendi'den sülûs ve nesih yazılarını meşkederek on altı yaşında icâzet aldı (Rado koleksiyonu). Tahminen 1866'da Mehmed Şefik Bey'den de ancak bir meşk alabildi. İmzalı olan ilk yazılarına 1278'den (1861-62) itibaren rastlanmaktaysa da bunlar onun gelecekteki mertebesini göstermekten henüz uzaktır. 1867'de Harbiye Mektebi hattatlığına tayin edilen Abdülâhâd Vahdetî Efendi, daha sonraki yıllarda Mehmed Nazif'in de Enderûn'dan ayrılıp Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Matbaası'nda vazife almasına yardımcı oldu. Matbaada yıllarca haritaların litografya (taş baskısı) tekniğiyle çoğaltılması için ezali kâğıt üzerine ezeli mürekkeple yazdığı yer adlarıyla dikkati çekti. Zira geniş coğrafi sahaları yazı satırıyla kaplayabilmek için harflerin alışıldan uzun bir şekilde keşideli olarak yazılmasını ancak

onun gibi üstün bir kabiliyet başarabilmiş, mümeyyizliğe kadar yükseldiği bu müessesede vefatına kadar vazifesini devam ettirmiştir. Gençlik yıllarında bazı mekteplerde hüsn-i hat muallimliğinde bulunan Nazif Bey kıyafetinden dolayı "Çantalı Hattat" ve "Çizmeli Hattat" lakaplarıyla anılmıştır.

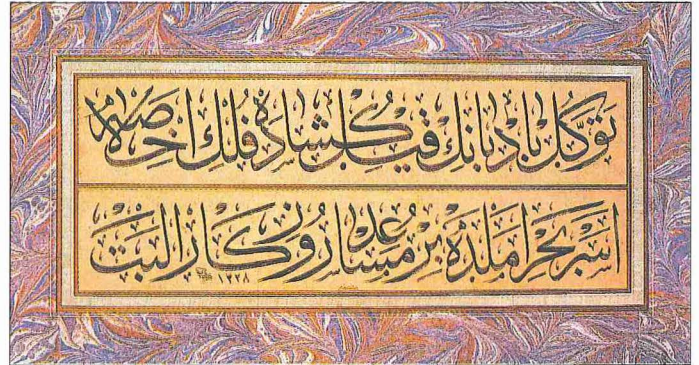
Nazif Bey, 1880'li yılların ilk yarısında hattat Hasan Rızâ Efendi'nin tavassutuyla Sâmî Efendi ile tanışarak kendisinden ta'lik, divanî, celi divanî yazmasını ve tuğra çekmesini öğrendi. Sâmî Efendi, Nazif Bey gibi müstesna bir kabiliyeti tanıdık-tan sonra kendisine birikimini şevkle aktarmaya başladı. 1892'de dostu Çarşamba-ı Ârif Bey'in ölümüyle sarsılan Sâmî Efendi onun yerine Nazif Bey'i koyarak, "Allah Ârif'i aldı, yerine Nazif'i verdi" sözleriyle teselli aradı. Nazif Bey de hem hocası hem arkadaşı olan Sâmî Efendi'nin kendisine tesirini, "Ben ona mülâki olduktan sonra esrâr-ı hatta vukuf peydâ ettim" diyerek anlatmış, 1907'de Sâmî Efendi'den ta'lik icâzetnâmesi alan gençlerin yanı sıra beş asırlık icâzet geleneğini bozmamak maksadıyla altmış yaşından sonra Sâmî Efendi'den ta'lik icâzeti almıştır.

Üstatlığı her türlü yazıda görünmekle beraber Nazif Bey en fazla celi yazıya ve taklide ehemmiyet vermiştir. Bir başka başarısı da celi hattını kâşî kalem yerine, isterse tek kurşun kalemle çizerek yazabilmesindedir. Ömrünün sonuna kadar sanatında tekâmülünü ortaya koyan Hacı Nazif Bey'in Sâmî Efendi üslûbuna tâbi olmadan yazdığı bazı celi sülûslerinin harf bünyelerinde aşırı dolgunluk görülür. Kendisi, sülûs hattı ile onun celi şekli arasında sadece irilik farkı bulunduğu kanaatindeydi. Bu sebeple celi yazılarına küçültücü dürbünle bakarak veya onların ufak ebatta fotoğraflarını çektilererek hat küçük boya indiğinde cılızlaşan harfleri tashihle kalınlaştırma yoluna gitmiştir.

Nazif Bey'in celi yazılarındaki hareke ve hurûf-ı mühmele işaretleri de bundan dolayı bazan tıkklaşıp. Ayrıca levhaların tarihlerini gösteren rakamların yazılmasında Sâmî Efendi kadar titiz davranmamıştır.

Mehmed Nazif Bey, İsmâil Zühûdî ve Şevki efendiler gibi sevdiği bazı hattatların sülûs-nesih kıtalarını, Yesârîzâde'nin yirmi dört kıtalık "Hilye-i Hâkânî" murakkaasını fevkalâde taklit ettikten başka Mustafa Râkım'ın Fâtih Camii hazîre kapıları üstündeki celi sülûs yazılarını sülûs kalemle takliden yazıp altlarına nesih hattıyla ilâve ettiği satırlarla çok latif kıtalar vücûda getirmiştir (Rado, s. 243). Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilen hırka-i saâdetin örtülerine işlenmiş celi sülûs yazılar da ona aittir. Nazif Bey'in hat sanatında takip ettiği yol celi sülûste Mustafa Râkım, celi ta'likte Yesârîzâde Mustafa İzzet efendilerin üslûbudur. Onun son derece güçlü kalemle âharsız, "bakkal kâğıdı" olarak anılan kaba kâğıtlara veya âdi mukavvaya kendini sınamak için yazdığı celi çalışmalarını görüp de hayran kalmamak elde değildir.

Müzelerde ve hususi koleksiyonlarda is mürekkebiyle yazılmış sülûs-nesih ve ta'lik kıtalarına, zerendûd olarak hazırlanmış celi sülûs ve celi ta'lik levhalarına rastlanan Nazif Bey'in kitâbe şeklindeki eserleri şunlardır: Yıldız-Orhaniye Kışlası kapısındaki celi ta'lik kitâbe (imzasız, 1302/1885; iki taraftaki celi sülûsler Alâeddin Bey'indir); Harbiye Askerî Müze dahilindeki Taamhâne kitâbesi (imzasız, 1305/1888); Yıldız'daki Silâhâne kitâbesi (imzasız, 1306/1889); Yıldız'daki saat kulesinin dört tarafında celi ta'lik kitâbe (imzalı, 1308/1890-91); Selimiye İstabl-ı Âmire-si üstündeki celi ta'lik kitâbe (Yesârîzâde Mustafa İzzet Efendi'ninkiyle birlikte); Yakacık yolundaki bir çeşmede celi sülûsle "su âyeti" (imzalı, 1311/1893-94). Nazif Bey'den zamanımıza ulaşan muhtelif me-

Mehmed
Nazif Bey'in
celi sülûs
levhası
(Emin Barın
hat koleksiyonu)